

На думку Новаліса, сама його інтенція виразити істину вже унеможливило «поезію», тобто об'єктивність та самолегітимацію мовлення. Філософська діяльність, яку він провадить, вже випадає з цього модусу — вона є суб'єктивною, незрозумілою або банальною.

З іншого боку, Новаліс також ставить питання про те, якою мірою, все таки, розрізнення між поезією та філософією є доцільним, якщо автор відчувається вимушеним говорити? Сама вимушеність автора зовнішніми обставинами або внутрішнім потягом вже перетворює рефлексію на поезію. І тому невідомо, чи не спіткає чиїсь іще приватні нотатки доля «Монологу» Новаліса, що знайшов визнання, хоча й через 100 років після написання.

Бібліографія

- Novalis. (1978). *Das philosophisch-theoretische Werk* (Bd. 2; H.-J. Mähl, Hrsg.). Hanser.
Гайдеггер, М. (2007). *Дорогою до мови* (В. Кам'янець, Пер.). Літопис.

Самодіагностуй кров'ю, або Автобіографічне письмо як засіб авторської саморефлексії

Ксенія Мейта

Національний університет «Кієво-Могилянська академія»

Індивідуальний досвід особистості завжди становив особливий інтерес для художньої літератури, починаючи зі «Сповіді» Аврелія Августина. Метою доповіді є аналіз та критика автобіографічного письма з філософського погляду, враховуючи оприявлення митцями власного досвіду та лінійності персоніфікованого письма.

Першим пунктом є демонстрація особистих переживань індивіда. Варто виокремити сюрреалізм, авангардний напрям, що виник після Першої світової війни, в основі якого — метод автоматичного письма: написання художнього твору шляхом використання потоку свідомості з вільних асоціацій. У «Першому маніфесті сюрреалізму» (1924) А. Бретон описує напрям як «продиктоване думкою, за відсутності будь-якого контролю розуму, звільнення від будь-яких естетичних чи моральних турбот» (Breton, 1966, р. 11). Новаторством напрямку став вільний опис власних думок, не обмежений рамками сюжету та структури. Можемо згадати Дж. Джойса або бітників та принцип «спонтанної прози». У сучасній українській літературі, починаючи від 90-х рр. ХХ ст.,

спостерігаємо популярність жіночої прози внутрішнього монологу, в якій відображено інтерсекційне поєднання жіночого та постколоніального досвіду, як-от: твори О. Забужко, Є. Кононенко, І. Карпи, Г. Шиян тощо.

Другим моментом є критика автобіографічної творчості внаслідок обмеженості засобів письма про власний досвід. Ж.-П. Сартр застосовує регресивно-прогресивний метод — критику «біографічної ілюзії» — зведення всіх життєвих подій та діяльності відомої особистості до єдиного наративу. Здійснено спробу підважити фрейдизм за надмірну сфокусованість на поясненні біографії афектами. «Вони гадали, що чинять і говорять, як їм заманеться, а насправді найменший їхній вислів мав реальну мету, провіщаючи роковану їм Долю» (Сартр, 1993, с. 194). Парадоксальність полягає в незбігові основної ідеї критики Сартром з використанням ним способом написання автобіографії в повісті «Слова», де він трактує всі події свого дитинства та юності крізь призму здатності формулювати думки на письмі. Цікавим розв'язком дилеми односторонності автобіографічного письма є прийняття неунікності написання про себе та фокусу лише на окремих сферах власного життя та діяльності. Прикладами є «Сексуальне життя Кетрін М.» і «Пройти крізь стіни» М. Абрамович.

Р. Рорті в збірнику «Філософія та соціальна надія» також критикує редукованість біографії індивіда. Він виокремлює приватне життя (автономію) та частину життя громадського діяча, що стосується взаємодій у соціумі (солідарність). Філософ наголошує, що не бажає асоціюватися ані з лівою, ані з правою ідеологією, адже його світогляд ширший за узагальнені шаблони. «Постмодерністи» філософськи праві, будучи політично дурними, а «ортодокси» філософськи неправі тією мірою, якою політично небезпечні» (Rorty, 1999, р. 195). На наш погляд, зауваження щодо потреби відокремлювати особистість від її основної діяльності є слушним, адже саме багатогранність індивіда дає йому змогу долучатися до абсолютно різних сфер діяльності та мати непов'язані між собою інтереси.

Отже, автобіографічна художня проза є втіленням можливості виражати власним голосом особливості існування індивідів у спільних культурних та соціальних умовах. Проте варто враховувати й обмеження його методу, що можуть полягати в редукції біографії видатного діяча лише до досягнень, що зробили його відомим.

Бібліографія

- Сартр Ж.-П. (1993). *Нудота. Мур. Слова. Основи*.
Breton, A. (1966). *Manifestes du Surréalisme*. Gallimard.
Rorty, R. (1999). *Philosophy and social hope*. Penguin Books.